

Nóvé Béla
A rablott kincs átka

Nóvé Béla
A rablott kincs átka

filmregény

KAS Kiadó, 2025

A szerző illusztrációival

Fedélterv:
Nóvé Soma

Szerkesztő:
Korom Mária

ISBN 978-615-6915-31-3

Minden jog fenntartva

© Nóvé Béla, 2025
© K.A.S. Kiadó, 2025

Felelős kiadó: Kocsis András Sándor,
a KAS Kft. ügyvezető igazgatója
Korrektor: Draskóczy Piroska

www.kaskiado.hu
rendeles@kaskiado.hu

Készült az Aduprint Kft.-ben
Felelős vezető: dr. Tóth Zoltán

*Rokon lelkek, páros csillagok,
csodák csodái, ragyogjatok!*

(Honterus, 1532)

(Erdélyi táj, a Holló-tető alatt)

Éliás Ármin egy ifjúkori rajzán széles panorámájú, magas-hegyi tájat látni nyári verőfényben, fenyvesekkel, legelőkkel, kaszálókkal és egy havasi tető alatt megbúvó pásztortanyával, valahol Gyergyóbékás környékén, ahol a családját vesztett, szökött munkaszolgálatos férfi a háború után pár évre menedékre talált román pásztorok mindeneként. Emberalaknak nyoma sincs a képen. Az ácsceruzával, de látható műgonddal készült rajz sok évtized múltán csak nemrég került elő a brassói múzeum műtárgyraktárából egy elfeledett régi mappa megsárgult szélű lapjaként.

(A rajzolt tájkép egyszerre mozgóképen is megéled eleven szépségében, ahogy friss havasi szelek hajlongatják az óriásfenyők koronáit.)

(Észak-Erdély, 1949 nyara)

A Gyergyói-havasokat már több mint négy éve nem háborgatja harci zaj: bombázógépek, „Sztálin-orgonák” és dübörgő tankok lármája. A természet sebei az átvonuló front után egyetlen nyár alatt begyógyultak – ám a lelkekéi még évek, évtizedek múltán sem.

(Egy vizsla háborús kölyökkora)

Újabb vázlatlap az Éliás-mappából: közeli portré, enyhe alulnézetből egy vizsláról, amint fejét magasra tartva éberen figyel. Fonott bőrszíjas nyakörvén elől egy réz biléta, rajta a görög ábécé 'Béta' betűjelével.

Íme, e történet négy lábú hőse: Béta – gazdái után – az „örök második”.

Hová is tartozom? – fürkészi maga körül a világot. Ide is, oda is, az állati és emberi nemhez egyaránt? Avagy lelkes ösztönlényként e kettő közt ingázva egy életen át a helyét keresve? Hisz éppúgy a természet része, mint érző és együttérző teremtmény, aki már élete első pár éve alatt

is épp elég rémséget megélt az egymást és a világot ádázul pusztító kétlábúak között.

Archív, idilli fénykép az 1940-es évek elejéről: Maroscsanak, az Abafiak törzsbirtoka. A kastély ápolt előkertjének pázsitján egy lovaglóruhás, sportosan elegáns, negyven körüli nő játszik féltérdre ereszkedve egy halom vaksi vizslakölyökkel. A háttérben félkaréjban lovasok és pórázon táncoló ebek hajtóvadászathoz felsorakozva. A fotó egyszerre színes mozgóképre vált át, ahogy Xénia kiválasztja a szendergő Bétát a kölykök nyüzsgő alomjából, magához emeli és keblére veszi. „Mostantól az enyém vagy, és én a tiéd” – súgja fülébe a nő. Majd a kép újra kimerevül és fekete-fehér ceruzarajzra vált.

Nem mintha kölyökként Bétának nem jutott volna ki a jóból. Már a pedigrije sem volt akármilyen; fajtatiszta, törzskönyvezett, rövidszőrű magyar vizslaként jött a világra az egyik legrégebbi erdélyi birtokos család, az Abafiak tenyészsalmába.

Báró Abafi Sámuel, Maroscsanak ura, ugyanis vénségére azt vette a fejébe, hogy vizslafalkát neveltet, ha már utódai – pártában maradt egyetlen lányán, Xénián kívül – nem születtek. Saját tenyészfalkát, méghozzá három egymást követő évben ugyanazon vizslapár szaporulatából. A két tucat életerős kölyköt azután születésük rendjében a görög ábécé betűiről nevezte el, majd a népes falkát vadászmasterére bízta, mint aki ezzel eleget tett hazafias kötelességének, és csöndben jobblétre szenderült – nem sokkal azelőtt, hogy a 2. Ukrán Front roppant túlerejével betört Észak-Erdélybe.

Újabb archív kép, ezúttal a jóval szerényebb vidrói vadászkastélyról, 1944 nyaráról. Xénia a kastélypark egyik padján ül lábánál a kétéves „kamasz” Bétával, aki odaadóan figyel a gazdáját, amint az egy könyvvel ölében a mögöttük elporzó süvölvény vizslafalka után néz. *(Utóbb ez a jelenet is színes mozgóképre vált.)*

Béta az első évi alom másodszülötte volt, nővérét követve a falka legidősebb kanja. Ha a csöndes és tartózkodó Xénia pár hetesen magához nem veszi, testvéreivel együtt ő is naphosszat föl-alá rohangált volna a vidrói vadász-kastély tágas ősparkjában. Ám így folyton csak gazdáját leste, árnyékként követve őt mindenhová. Mi több, még a szokásait is utánózni kezdte és olykor egészen átvette.

(Xénia avagy „Póli”, az utolsó Abafi)

Éliás emlékezetből rajzolt portrészorozata Xéniáról: a sok vázlat és részletrajz – szem, száj, fül, orr, nyakív és hajtincsek – közül csak egyetlen leheletfinom rajz tűnik úgy, ahogy befejezettnek. Ezen egy büszke tartású, feltűzőt hajú, középkorú nő néz vissza félfordulattól, mély tűzű szemekkel, arcán szomorkás félmosollyal, ahogy kezében egy aranyláncon függő, pazar szépségű, reneszánsz násfát tart maga elé, mintha csak éppen odakínálná valakinek. A láncon a násfa – a történet későbbi kulcsa és fő motívuma – egyszerre színes mozgóképen is megéled, hintázní,

majd perdülni, forogni kezd. (Egészen úgy, mint a nagy bengáli mágus: Satyajit Ray „Zeneszalon” című kultikus filmje elején a lengő kristálycsillár, hosszan kitöltve a teljes képteret.)

Újabb archív fényképsorozat a második világháború végén elpusztult vidrói vadászkastélyról. (Erről nem készült rajz, mivel a háború végén rommá lett, s így Éliás azt már nem láthatta.) Enteriőrként benne Xénia lakrésze, kissé óvilági extravaganciával berendezve. Magas támlájú fotel-ek, kanapé, kandalló, könyvszekrény, az ablakok előtt két szárnyán ívben felfogott, nehéz brokátfüggöny, előtte nyitott fedelű zongora egy halom kottával. A hallban egész-alakos, életnagyságú fénykép fogadja a belépőt, rajta egy sapka nélküli egyenruhás fiatal férfi, aki levetett fehér kesztyűjével intve csibészes magabiztossággal mosolyog a képről. (Modell: André Kertész egyik első világháborús,

katonakori önarcképe.) Az archív fotósorozat itt kimered, majd az egész alakról az arcra közelít.

E békebeli, 1914 kora nyarán készült fénykép előtt Béta, gazdája példáját követve, sosem ment el anélkül, hogy pár pillanatra meg ne állt volna előtte, tisztelgésül a farkát lenggetve – anélkül, hogy tudta volna: közeli családtag, gazdája rég elhunyt jegyese mosolyog vissza e képről. Név szerint Felvinci Török Ádám, aki frissen avatott, szépreményű huszár hadnagyként került ki a galíciai frontra, hol mindjárt az orosz géppuskák első gyilkos zárótüze ellen vezényelt lovasrohamban elesett többszáz társával együtt, alig húszévesen. (Ide néhány archív kép: a marosvásárhelyi tisztavatás, az eljegyzés, a huszárroham, az elesettek tömegsírba temetése.)

Xénia nem sokkal ezután nagykorúvá válva lesújtó gyászában Maroscsanakot elhagyta, s az attól távol eső, csöndes

és jóval szerényebb vidrói vadászkastély hátsó traktusában húzta meg magát, közel az istállóhoz és a télikerthez, ahová naponta átjárt maga is dolgozni. Ebéd után kissé lepihent, majd Béta kíséretében kiadós lovastúrára indult a környező hegyekbe, ahonnan rendre csak alkonyatkor tért vissza. (Mindezt egy f-f mozgókép-sorozattal felidézve, hangulatfestő effektekkel és zenével.)

Az újabb háború, amely 1944 őszén tört Erdélyre, egyszerre véget vetett csöndes, idilli visszavonultságának.

Egy este, mikor a nyitott ablak előtt egy rég játszott Chopin-etűd akkordjait próbálgatta, éktelen dübörgés vetette ki a klaviatúra mellől. Az ablakhoz ugrott, majd kirohant a kertbe, vizslája nyomban árnyékként követte.

Fölöttük a kora esti égen vég nélküli bombázórajok húztak el zárt kötelékben pokoli lármával, világítás nélkül. Az egyetlen derengő égi fény, a telihold is csak ijedten pislogott, ahogy a harci gépek százai előtte elhúzva sorra kikaparták.

„Hallod ezt, Béta? Egyre többen jönnek lassan a fák lombját súrolva – mondta Xénia, komor előérzetét kihangsúlyozva. – Félek, napjaink itt Vidrón, a béke szigetén meg vannak számlálva.” A távolból most egy magányos légvédelmi ágyú rögtönzött silány tűzijátékot, melyet a gépszörnyek válasz nélkül hagytak, zárt alakzatban rendületlenül északnyugatnak tartva. Xénia és vizslája végül hanyatt dőlt a harmatos fűben és úgy várta ki a pokoli seregszemle végét.

Ahogy a front vészesen közeledett, Csíkhelyi Endre, a maroscsanaki fővadász sebtében szétszította a vizslafalka maradékát a helybeliek között. A kis vidrói vadászkastélyt előbb a visszavonuló magyar, majd a német csapatok szállták meg, hátsó traktusát tulajdonosának meghagyva. De nem sokáig. Pár nap múlva a 2. Ukrán Front Vidrót is elérte, s a kétszintes kis kúria egy pusztító éjjeli aknatűzben teljesen leégett. Xénia, az utolsó Abafi, maga is kénytelen volt rommá lótt otthonát a menekültáradattal elhagyni. Mindössze három túlélő hátsát tudta magával

vinni – melyek közül kettőt gépjárművön menekülő magyar honvédtisztek hagytak hátra.

(Menekülés-jelenet: újra a vidrói szobabelső, ahogy egy belövés nyomán sorra lángra kap benne minden: Xénia jegyesének tisztavatási portréja, a házikönyvtár, a zongora és a nehéz brokátfüggönyök az ablak előtt. Aztán egy újabb, immár eleven mozgóképen egy lángoló istállót látni, amint légnyomástól kiszakadt kétszárnyú ajtaján megriadt lovak törnek ki, majd utolsóként egy szórén megült arabs kanca sörényébe kapaszkodva Abafi Xénia csapzott alakja válik ki a sűrű füstgomolyból.)

(Éliás Ármin)

Éliás Árminról önarckép nem maradt fenn, mi több, még fénykép is alig. Így csak a neve két egymásba rajzolt és felcserélt kezdőbetűje: *Æ* melyekkel munkáit szignálta, árulkodott szikár és zárkózott karakteréről.

1949 nyarán jó harminc körüli, fiatal férfi, a keleti frontot is megjárt, túlélő magyar zsidó munkaszolgálatos. Pályáját Váradon és Kolozsváron nyomdászínasként kezdte, s önerőből már ifjan jó nevű, jó kezű újság- és könyvillusztrátor lett, majd portré és tájképfestővé képezte magát. 1944. május elején Gyergyóból Auschwitzba elhurcolt családtagjai: felesége, két kislánya, özvegy anyja és három munkaszolgálatos öccse közül senki sem tért vissza, bár sokáig várta és makacsul kutatta őket. Családja egyetlen túlélőjeként 1944 őszén az orosz betörés elől az Északi Kárpátokban sorsára hagyott „Musz”-os századától megszökött, majd hosszasan bujkálva Gyergyóbékás környékén, egy pásztortanyán talált menedéket. Itt koszt és kvártély fejében télen-nyáron román pásztorok és székely favágók nehéz munkáján osztozott. Vasárnaponként kiült a Holló-tetőre madarat, fákat és felhőket rajzolni – ám emberalak, portré többé

nem került ki a keze alól. Román gazdája hétről-hétre elküldte egy szekérnyi élelemmel a ditrói piacra ordát, telemeát, sajtot meg édestúrót árulni. Ilyenkor hosszan böngészte a háborús áldozatok, eltűntek és hazatértek a községházán kifüggesztett lajstromait, hátha a szerettei nevét is felfedezi rajtuk. Ám hiába, évek múltán sem talált sehol említést róluk.

(Piactéri randevúk – édes hármásban)

Egy ilyen ditrói heti vásárolás közben figyelt fel a piacon póráz nélkül bóklászó Béta kutyára, kinek váratlan feltűnése nem kis felzúdulást keltett az áruikat féltő kofák között. Hogy elűzzék a nem kívánt négylábú kuncsaftot, rohadt krumplival és répával dobálták meg, ám a vizsla ügyesen félretáncolt a komisz röppentyűk elől. Végül ráunva az otromba tréfára ösztönös érzéssel Éliás szekere alatt talált menedékre. Csakhamar gazdája, Xénia is előkerült, aki ekkor már azon kapta ebét, hogy farkát lelkesen csóválva egy, a szekerét támasztó idegen férfival cimborál, aki épp ordával kínálja.

– Fújj, Béta! Nem a tiéd! – kiáltott rá gazdája, mire a férfi, kalapját billentve, így szólt:

– Már hogyan lenne az övé, hisz jó kézből kapja! Eddig csak szottyadt murokkal meg pityókával kínálták a kofák – leginkább az irháján át...

Erre már a vizsla gazdája is megenyhült kissé, elnézve a kéretlen kóstolót. Majd kurtán-furcsán, anélkül, hogy a férfinak bemutatkozott volna, így szólt:

– Vigyázna még rá egy kicsit, kérem? A milicián lenne dolgom, de oda nem vihetem be magammal. Bétának hívják, jól nevelt, okos kutya, csak kissé rátarti, a kikötést nem állja.

– Menjen csak bátran! – mondta a férfi.

Egy szűk óra múlva, mikor visszatért, Xéniát újabb meglepetés várta. Bétát s az idegent fenn találta a szekéren,

amint a vizsla, fején a szekeres félrecsapott szalmakalapjával, nagy büszkén modelt ült az idegennek éppen, aki már egy tucatnyi lapot rajzolt tele róla a legbizarrabb ülő, álló és fekvő pozíciókban.

– Ha tetszik, tegye csak el mind – mondta a férfi, majd bemutatkozás helyett Æ monogramjával sorra szignálni kezdte rajzait.

Xénia, egyik lapot a másik után átvéve, csöndes mosollyal nézte a dedikálást a bakon, ami a farkát lelkesen csóváló Bétának is láthatóan kedvére való mulatság volt. Ám gazdájának ekkor valami különös, égető érzése támadt a háta